

УДК 342

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.18>*М. Ю. Петешенкова*

ЗАЯВЛЕННЯ ЗАВІДОМО БЕЗПІДСТАВНОГО ВІДВОДУ СУДІ ЯК СПОСІБ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Вступ. Внаслідок проведення процесуальної реформи з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII [1], запроваджено механізми запобігання зловживанню процесуальними правами. Цей закон прийнято з метою подолання процесуальних проблем, які перешкоджають ефективному судовому захисту в Україні, а саме низький рівень правової культури учасників процесу, зловживання процесуальними правами та невиконання процесуальних обов'язків, поєднані з неефективними заходами відповідальності за порушення правил судового процесу.

Однією з основних засад цивільного, господарського та адміністративного судочинства визначено неприпустимість зловживання процесуальними правами (п. 11 ч. 3 ст. 2 ЦПК України, п. 11 ч. 3 ст. 2 ГПК України, п. 9 ч. 3 ст. 2 КАС України). В цих процесуальних актах у відповідних статтях визначено перелік дій, які можуть бути визнані як зловживання (ч. 2 ст. 44 ЦПК України, ч. 2 ст. 43 ГПК України та ч. 2 ст. 45 КАС України), одним із таких діянь, який слід кваліфікувати як спосіб зловживання процесуальними правами є заявлення завідомо безпідставного відводу суді.

Правозастосовна практика та статистика вказують, що заявлення завідомо безпідставного відводу суді є досить частим способом зловживання процесуальними правами. Так, зріз аналізу діяльності Вищої ради правосуддя (далі – ВРП) дає можливість визначити, що протягом року від суддів різних інстанцій до ВРП надходять більше 400 заяв суддів про втручання у їх діяльність щодо здійснення правосуддя при надходженні до судів заяв про їх відвід [2]. Судова статистика свідчить, що загалом протягом 2022 року у провадженні адміністративних окружних судів перебувало 437121 справ, у цей період надійшло 308 заяв про відвід суддів [3]. Натомість у 2023 році на розгляді в окружних адміністративних судах було 493 121 справи на які надійшло 443 заяв про відвід суддів. [3]. Таким показник подання заяв про відвід суддів є невеликим у співвідношенні до загальної кількості проваджень (близько 0,03%) в той же час кожен таких випадок завдає негативного впливу на репутацію суддів та знижує рівень довіри до судової влади загалом. Таким чином потребують наукового дослідження питання протидії зловживанню процесуальними правами у формі заявлення завідомо безпідставних відводів суддям у адміністративному процесі, виявлення причин які їх зумовлюють та процесуальних підстав, які дають на законних підставах винести рішення про відмову

в їх задоволенні, що й зумовлює завдання дослідження в межах даної наукової статті.

Стан дослідження тематики статті. Дослідження гарантій незалежності суддів, підстав, порядку, практики подання заяв про їх відвід, можливості зловживання такими процесуальними правами в різних судових процесах здійснювались у наукових працях таких вітчизняних та іноземних вчених як: О.О. Мілетич (2015), О.М. Кузнець (2016), Г.І. Маруніч (2019), М.О. Боловнєв (2018), Д.С. Сахно (2019), В.О. Скрипченко (2020), Р.М. Кихтюк (2019), Поліщук В.Ю. (2021) та інших. Водночас, незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених актуалізації проблеми зловживання процесуальними правами відсутні комплексні дослідження практичної реалізації положень норм КАС України щодо заявлення відводів суддям як форми зловживання процесуальними правами в межах адміністративного судочинства.

Метою статті є з'ясування змісту зловживання процесуальними правами у формі заявлення безпідставного відводу судді в адміністративному судочинстві, критеріїв для ідентифікації таких дій та визначення процесуальних способів протидії їм на підставі дослідження наукових концепцій та судової практики.

Виклад основного матеріалу. В Законі України «Про судоустрій і статус суддів» у ч. 1 ст. 6 зазначено, що «що здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу» [5]. Стан реалізації цих засад неодноразово розглядався органами судової влади. Наприклад, у постанові Пленуму Верховного суду України від 13.06.2007 № 8 «Про незалежність судової влади» було зазначено, що незалежність судової влади, її рівність із законодавчою та виконавчою владою є невід'ємними ознаками правової держави, в якій кожен має право на судовий захист своїх прав і свобод; незалежність судів встановлена в Україні як конституційний принцип організації та функціонування судів з метою забезпечення права осіб на такий захист; недоторканність суддів не є особистим привілеєм, а як один з елементів статусу суддів має публічно-правове призначення – забезпечити здійснення правосуддя незалежним, неупередженим і справедливим судом [6]. Встановлення відповідальності за неповагу до судді чи суду в правовій науці відносять до одних із небагатьох способів (гарантій) незалежності суддів. До того ж на необхідність дотримання таких гарантій вказує практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у справах, наприклад, «Ржегак проти Чеської Республіки», заява № 67208/01; «Дюрінже та Грандж проти Франції», заяви № 61164/00 і № 18589/02; «Гунтіс Апініс проти Латвії» від 20 вересня 2011 року, заява № 46549/06 [7, с. 108].

Як було нами відмічено вище новий механізм запобігання та припинення зловживання процесуальними правами був закріплений у Кодексі адміністративного судочинства України Законом України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [1]. Даними змінами в п. 1 ч. 2 ст. 45 КАС України було закріплено норму, відповідно до якої «заявлення завідомо безпідставного відводу визначено як зловживання процесуальними правами» [8]. Розширено гаран-

тій недопущення (запобіжники) зловживання процесуальними правами в Законі України 15 січня 2020 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ», зокрема передбачено спрощений розгляд заяви про відвід судді, яка подана напередодні судового засідання, – тим же суддею, що здійснює розгляд справи (без зупинення провадження у справі і без передачі справи іншому складу суду для розгляду відповідної заяви) [9]. Однак проблема зловживання процесуальними правами зокрема шляхом подання клопотання (заяви) про відвід судді, складу суддів є наявною та потребує вирішення в тому числі шляхом наукового аналізу судової практики.

Нижче доцільно здійснити аналіз судової практики щодо заявлення завідомо безпідставного відводу судді (суддів) як зловживання процесуальними правами та з'ясувати думку наукової спільноти щодо тлумачення рішень суду.

Верховний Суд вважає відвід «завідомо безпідставним», якщо у заяві про відвід відсутні будь-які докази, які свідчили б про необ'єктивність чи упередженість судді щодо заявника, тобто підстави для відводу ґрунтуються на власних припущеннях заявника, або якщо підставою для відводу є непогодження сторони з процесуальними рішеннями судді. Додатковою підставою для визнання відводу зловживанням процесуальними правами є порушення строків для його заявлення [6]. Зокрема, в ухвалі від 18.12.2018 р. у справі №910/2968/18 Верховний Суд визнав відвід завідомо безпідставним, а його заявлення – зловживанням процесуальними правами, оскільки вказаний відвід по суті «є висловленням незгоди з процесуальним рішенням Верховного Суду після того, як суд мотивував таке рішення» [10]. В свою чергу в ухвалі від 29.05.2018 р. у справі №910/14716/17 Верховний Суд визнав відвід завідомо безпідставним, а його заявлення – зловживанням процесуальними правами, оскільки як обґрунтування відводу судді в поданій заяві було вказано лише те, що «після аналізу діяльності судді Верховного Суду у скаржника виникли сумніви в неупередженості та компетентності головуєчого в цій справі судді» [11]. На думку адвокатської спільноти «до того ж у судовому засіданні на запитання суду щодо обставин, які викликають сумнів у неупередженості або об'єктивності судді, а також щодо часу, коли про такі обставини стало відомо учаснику у справі, представник останнього жодних обставин не зазначила та не послалася на докази, вказавши, що про сумніви щодо неупередженості й компетентності судді скаржнику стало відомо та повідомлено довірительом представнику в день судового засідання» [12].

Правомірність відхилення такого відводу може бути переглянута судом апеляційної та/або касаційної інстанції. Відповідно до ч. 11 ст. 40 КАС України питання про відвід має бути розглянуто невідкладно, а про відвід суддею, який не входить до складу суду не пізніше двох робочих днів з дня надходження заяви про відвід, а у випадку розгляду заяви про відвід судді суддею іншого суду – не пізніше десяти днів з дня надходження заяви про відвід [8]. Як вірно зазначає Поліщук В.Ю. «законом передбачаються норми, якими нівелюється можливість зловживання учасниками справи своїми процесуальними правами, зокрема, спрощується порядок

розгляду відводів судді у разі подання такого відводу напередодні або в день засідання, проте це не зупиняє недобросовісних учасників судового розгляду у поданні заяв про відвід, які використовують факт перебування судді у відпустці як мотив для подання заяви про його відсторонення» [13, с. 52].

Так в ухвалі Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 01.06.2020 у справі №340/3042/19 зазначено, згідно статті 36 КАС України до переліку підстав, коли суд не може брати участь у розгляді справи не входить перебування його у відпустці. Тому питання відводу судді вирішується у перших день виходу з відпустки. Посилання на ці обставини для подання заяви про відвід судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду ґрунтується на доводах, які жодним чином не підтвержені, є завідомо безпідставними як і його попередня заява від 01 квітня 2020 року, яку розглянуто судом та також визнано необґрунтованою. Тому дії особи щодо подання заяви про відвід необхідно визнати зловживанням процесуальними правами та повернути заяву про відвід судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду заявнику, без розгляду [14].

Так само як згідно з ч. 4 ст. 36 КАС України незгода сторони з процесуальними рішеннями судді, рішення або окрема думка судді в інших справах, висловлена публічно думка судді щодо того чи іншого юридичного питання не може бути підставою для відводу. В Ухвалі Шостою апеляційного адміністративного суду від 12.11.2019 року у справі № 826/12108/18 зазначено, що враховуючи, що заявлений відвід був обґрунтований виключно незгодою представника Державної податкової служби Україна із процесуальним рішенням суду, що прямо суперечить ч. 4 ст. 36 КАС України, колегія суддів приходить до висновку, що він є завідомо безпідставним, а дії заявника щодо подання заяви про відвід – зловживанням процесуальним правом [15].

Аналіз судової практики дає можливість стверджувати, що здебільшого заявлення завідомо необґрунтованого відводу судді здійснюється стороною захисту, наведемо приклад. Так, розглядаючи справу № 905/945/18 суд апеляційної інстанції, з метою подальшого запобігання зловживанню адвокатом процесуальними правами, постановив окрему ухвалу та направив її до Київської обласної КДКА. Колегія суддів апеляційної інстанції констатувала, що в судовому засіданні 11.03.2019 адвокат після відмови судом у задоволенні декількох клопотань (про відкладення розгляду справи, про залучення до участі у справі як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, про об'єднання чотирьох справ в одне провадження) заявив відвід колегії суддів, яка розглядає справу, який був заздалегідь виготовлений та роздрукований апелянтом. Хоч відвід і було визнано необґрунтованим, у наступному судовому засіданні 25.03.2019 алгоритм дій повторився – після оголошення колегією суддів результатів розгляду клопотань (ідентичних до попередніх), адвокат апелянта заявив відвід колегії суддів, який також був заздалегідь виготовлений та роздрукований, в той час як заява про відкладення розгляду справи, відмова в задоволенні якої визначена в якості підстави для відводу, ще не була розглянута судом. Тобто адвокат, заздалегідь знаючи, що суд відмовить у задоволенні клопотань, вчергове підготував заяву про відвід колегії

суддів, але не подав його водночас з рештою клопотань, аби в подальшому заявити такий відвід і затягнути розгляд справи. При спробі касаційного оскарження окремої ухвали Верховний Суд відмовив адвокату у скасуванні ухвали та вкотре підкреслив, що дії скаржника (заявлення завідомо безпідставного відводу, заздалегідь виготовленого та роздрукованого) ставлять під сумнів його бажання розглядати подану ним апеляційну скаргу та спрямовані на свідоме не виправдане затягування судового процесу, перешкоджають іншим учасникам процесу використовувати наявні засоби правового захисту, чим порушують їх права [16].

Нижче доцільно звернутись до аналізу гарантій захисту суддів від завідома безпідставних заяв про відвід суду, однією з яких є окрім заходів відповідальності звернення до Вищої ради правосуддя для того щоб запобігти звинувачення судді у неупередженості. Так, згідно висновків членів Вищої ради правосуддя заявлення відводу судді у судовому засіданні є процесуальним правом учасників справи. Доводи, що наводяться на обґрунтування таких заяв, відповідають правовій позиції особи стосовно питань, пов'язаних з розглядом справи і не можуть бути підставою для вжиття ВРП заходів щодо забезпечення суддівської незалежності. Заявлення судді невмотивованих та надуманих відводів може свідчити про зловживання процесуальними правами, а не про вчинення тиску. А тому суд має реагувати на такі випадки самостійно у порядку, визначеному процесуальним законом. З приводу висловлювань сторін щодо намірів звернутись із дисциплінарною скаргою до ВРП, із заявою до правоохоронних органів про вчинення суддею корупційного злочину чи правопорушення, то право на таке звернення гарантується законодавством України, а тому не може вважатися втручанням у діяльність судді щодо здійснення правосуддя [17].

У постанові Пленуму Верховного суду України від 13.05.2007 року № 8 «Про незалежність судової влади» зазначено, що «втручанням у діяльність судових органів слід розуміти вплив на суддю у будь-якій формі (прохання, вимога, вказівка, погроза, підкуп, насильство, критика судді в засобах масової інформації до вирішення справи у зв'язку з її розглядом тощо) з боку будь-якої особи з метою схилити його до вчинення чи невчинення певних процесуальних дій або ухвалення певного судового рішення. При цьому не має значення, за допомогою яких засобів, на якій стадії процесу та в діяльність суду якої інстанції здійснюється втручання» [6]. Проте члени ВРП вважають, що не можуть вважатись втручанням у діяльність судді щодо здійснення правосуддя передбачені процесуальним законом форми реалізації сторонами своїх процесуальних прав, у тому числі щодо обстоювання власної правової позиції засобами, передбаченими процесуальними кодексами, подання до суду клопотань, заявлення відводів судді, зокрема за наявності обставин, які викликають сумнів у його неупередженості тощо.

В будь-якому випадку при оцінці судами законності подання заяви про відвід судді (колегії суддів) мають враховуватись норми законодавства, які визначають зобов'язання судді здійснити самовідвід або дають підставу законно клопотати про це інших учасників провадження, саме вони і визначені в ст. 36 КАСУ. Так, відповідно до даної норми підставами для відводу (самовідводу) судді є:

1) участь його у справі як свідка, експерта, спеціаліста, перекладача, представника, адвоката, секретаря судового засідання або надання правничої допомоги стороні чи іншим учасникам справи в цій чи іншій справі (мова йде про пряму та дотичну участь судді не тільки в даній справі а й в інших справах де суддя брав участь з іншими учасниками справи, тобто хоча б одним із них, саме тут наявний антикорупційний запобіжник під яким в антикорупційному законодавстві вважають «конфлікт інтересів»;

2) прямий чи опосередкований інтерес судді в результатах розгляду справи (найскладніша для оцінки підстава оскільки включає в себе багато оціночних компонентів – починаючи від матеріальної зацікавленості, конкурентної зацікавленості членів сім'ї судді, до соціально-побутового конфлікту судді з іншими учасниками справи);

3) якщо він є членом сім'ї або близьким родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) сторони або інших учасників судового процесу, або осіб, які надавали стороні або іншим учасникам справи правничу допомогу у цій справі, або іншого судді, який входить до складу суду, що розглядає чи розглядав справу (підстава сформована на основі родинних зв'язків та інтересів, які регулюються нормами цивільного та сімейного права);

4) наявність інших обставин, які викликають сумнів у неупередженості або об'єктивності судді (саме ця підстава має базуватись на підтверджених документальних або інших доказах порушення суддею принципу неупередженості, якій прямо в законодавстві не визначений однак тлумачення якого здійснено і ЄСПЛ і в рішеннях Верховного Суду України, тому саме ці напрацьовані критерії неупередженості мають враховуватись судом);

5) порушення порядку визначення судді для розгляду справи, встановленого статтею 31 КАСУ, у тому числі порушення процедури автоматизованого розподілу справ;

6) за наявності обставин, встановлених статтею 37 КАСУ (яка регламентує недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи).

Слід зробити висновок, законодавче визначення підстав відводу судді є досить широким та альтернативним, і зумовлює необхідність у кожному конкретному випадку надання та оцінки доказів для необхідності відводу судді однак з одною метою законності розгляду справи та винесення справедливого та неупередженого рішення, виключаючи особисті амбіції та емоції учасників судового розгляду.

Висновки. В результаті аналізу судової практики та її наукового аналізу проведеного вище, можна встановити що до ознак подання завідомо безпідставного відводу судді як способу зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві слід віднести: його мету – затягування розгляду справи, передачу справи для розгляду лояльному судді в обхід встановленого порядку автоматизованого визначення судді, завдання шкоди репутації судді; мотиви – незгода сторони з окремою думкою, процесуальним рішенням судді чи відмова судді в задоволенні клопотання, особистими неприязним відношенням сторони захисту до судді. Основними засобами протидії зловживанню процесуальними правами шляхом

подання необґрунтованих відводів суддям є: визнання таких заяв неприйнятними та зловживанням правом на їх подання відповідно до п.1 ч. 2 ст. 45 КАС України; повернення позовної заяви, що містить ознаки неповаги до суду чи до інших учасників адміністративного процесу; залишення необґрунтованої заяви про відвід судді без розгляду з належним обґрунтуванням підстав відмови; застосування заходів процесуального примусу, з метою реалізації завдання судочинства та формування шанобливого ставлення до закону і суду.

Література

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48, ст.436.
2. Висновок № 3 (2002) Консультативна рада європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи про принципи та правила, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема питання етики, несумісної поведінки та неупередженості. Documents of the Consultative Council of European Judges. Документи Консультативної ради європейських суддів : [офіц. вид.] / упоряд. А. О. Кавакін. К. : Ін Юре, 2015. 772 с. Укр., англ.
3. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2022 р. (форма 1-оас). URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022 (дата звернення: 30.09.2023).
4. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2023 р. (форма 1-оас). URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2023 (дата звернення: 30.09.2023).
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Голос України* від 16.07.2016. № 132-133.
6. Про незалежність судової влади: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 13.06.2007 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07#Text>. (дата звернення: 30.09.2023).
7. Вибрані рішення Європейського суду з прав людини щодо України. 2015. Частина перша / упоряд. Є. Ю. Захаров; ГО «Харківська правозахисна група». Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини». 2018. 540 с.
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>. (дата звернення: 30.09.2023).
9. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ: Закон України від 15 січня 2020 року № 460-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 29, ст.194.
10. Ухвала від 18.12.2018 № 910/2968/18 Верховний Суд. Касаційний господарський суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/78807921> (дата звернення: 30.09.2023).
11. Постанова від 29.05.2018 № 910/14716/17 Верховний Суд. Касаційний господарський суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74538885> (дата звернення: 30.09.2023).
12. Олександра Бортман, Аліна Подолева. Що Верховний Суд визнає зловживанням процесуальними правами? Юридична газета онлайн. Опубліковано в №1 (655) 2019. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/shcho-verhovniy-sud-viznae-zlovzhivanniam-procesualnimi-pravami.html>. (дата звернення: 30.09.2023).
13. Поліщук В.Ю. Необґрунтована заява про відвід судді як зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Держава та регіони*. Серія Право. 2020. № 4(70). Т. 2. С. 48–54.
14. Ухвала Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 01 червня 2020 року в справі №340/3042/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89578131> (дата звернення: 30.09.2023).
15. Ухвала Шостого апеляційного адміністративного суду від 12.11.2019 року у справі № 826/12108/18 . URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85612639> (дата звернення: 30.09.2023).
16. Окрема ухвала від 25.03.2019 № 905/945/18 Східний апеляційний господарський суд. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/80855349?utm_source=jurliga.ligazakon.ua&utm_medium. (дата звернення: 30.09.2023).

17. Висновок Вищої ради правосуддя за результатами перевірки відомостей, викладених у повідомленні судді Самарського районного суду м. Дніпропетровська Малихіної Влади Володимирівни про втручання у її діяльність щодо кодексу здійснення правосуддя від 28.04.2020. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/636-0-6-20_vysnovok.pdf. (дата звернення: 30.09.2023).

Анотація

Петешенкова М. Ю. Заявлення завідомо безпідставного відводу судді як спосіб зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві. – Стаття.

В статті з'ясувано зміст зловживання процесуальними правами у формі заявлення безпідставного відводу судді в адміністративному судочинстві, визначено критерії для ідентифікації таких дій та виокремлено процесуальні засоби протидії їм на підставі дослідження наукових концепцій та судової практики.

Встановлено, що законодавче визначення підстав відводу судді є досить широким та альтернативним, і зумовлює необхідність у кожному конкретному випадку надання та оцінки доказів для необхідності відводу судді однак з одною метою – дотримання принципу законності при розгляді справи та винесення справедливого та неупередженого рішення, виключаючи особисті амбіції та емоції учасників судового розгляду.

В результаті аналізу судової практики та її наукового аналізу встановлено, що до ознак подання завідомо безпідставного відводу судді як способу зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві слід віднести: його мету – затягування розгляду справи, передачу справи для розгляду лояльному судді в обхід встановленого порядку автоматизованого визначення судді, завдання шкоди репутації судді; мотиви – незгода сторони з окремою думкою, процесуальним рішенням судді чи відмова судді в задоволенні клопотання, особистими неприязним відношенням сторони захисту до судді. Основними засобами протидії зловживанню процесуальними правами шляхом подання необґрунтованих відводів суддям є: визнання таких заяв неприйнятними та зловживанням правом на їх подання відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 45 КАС України; повернення позовної заяви, що містить ознаки неповаги до суду чи до інших учасників адміністративного процесу; залишення необґрунтованої заяви про відвід судді без розгляду з належним обґрунтуванням підстав відмови; застосування заходів процесуального примусу, з метою реалізації завдання судочинства та формування шанобливого ставлення до закону і суду.

Ключові слова: процесуальна діяльність, адміністративний процес, адміністративне судочинство, зловживання процесуальними правами, заявлення завідомо безпідставного відводу судді, судова практика, шляхи вирішення.

Summary

Peteshenkova M. Yu. Application of known groundless challenge to the court as a way of abuse of procedural rights in administrative proceedings. – Article.

The article clarifies the content of the abuse of procedural rights in the form of a statement of unfounded recusal of a judge in administrative proceedings, defines the criteria for identifying such actions and identifies the procedural means of countering them based on the study of scientific concepts and judicial practice.

It has been established that the legislative definition of the grounds for impeachment of a judge is quite broad and alternative, and necessitates the provision and assessment of evidence in each specific case for the necessity of impeachment of a judge, but with one goal – compliance with the principle of legality when considering a case and making a fair and impartial decision, excluding personal ambitions and emotions of the trial participants.

As a result of the analysis of judicial practice and its scientific analysis, it was established that the following are the signs of filing a knowingly groundless recusal of a judge as a way of abusing procedural rights in administrative proceedings: its purpose is to delay the consideration of the case, transfer the case for consideration to a loyal judge, bypassing the established procedure for automated determination of the judge, damage to the judge's reputation; motives – the party's disagreement with a separate opinion, the judge's procedural decision or the judge's refusal to grant the request, personal unfriendly attitude of the defense party towards the judge. The main means of counteracting the abuse of procedural rights by submitting unfounded objections to judges are: recognition of such statements as inadmissible and abuse of the right to submit them in accordance with clause 1, part 2 of Article 45 CAS of Ukraine; return of a statement of claim showing signs of disrespect to the court or to other participants in the administrative process; leaving an unsubstantiated application for recusal of a judge without consideration with proper

justification of the reasons for refusal; application of measures of procedural coercion, in order to implement the task of the judiciary and to form a respectful attitude towards the law and the court.

Key words: procedural activity, administrative process, administrative proceedings, abuse of procedural rights, statement of known groundless challenge to the court, judicial practice, solutions.